



Брюксел, 6 март 2026 г.
(OR. en)

7112/26

JEUN 38
SOC 140
POLGEN 58
EDUC 76
EMPL 57
GENDER 20
AG 43
ENV 205
ECOFIN 300
COMPET 291
FREMP 92

ПРИДРУЖИТЕЛНО ПИСМО

От: Генералния секретар на Европейската комисия, подписано от
г-жа Martine DEPREZ, директор

Дата на получаване: 5 март 2026 г.

До: Г-жа Thérèse BLANCHET, генерален секретар на Съвета на
Европейския съюз

№ док. Ком.: COM(2026) 110 final

Относно: СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ,
СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН
КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ
Стратегия за справедливост между поколенията

Приложено се изпраща на делегациите документ COM(2026) 110 final.

Приложение: COM(2026) 110 final



ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 5.3.2026 г.
COM(2026) 110 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

Стратегия за справедливост между поколенията

{SWD(2026) 80 final}

1. Увод

Стратегията за справедливост между поколенията е изразение на амбицията на Европейската комисия да гарантира, че днешният ни избор допринася положително и за бъдните възможности, а също и че ползите и отговорностите се разпределят справедливо между различните възрастови групи. Целта на стратегията е да бъдат насърчени подходи на политиката, които съчетават икономически просперитет и благосъстояние, екологична отговорност, социално и териториално сближаване, фискална устойчивост и демократично участие. Освен това се цели да бъде засилен гласът на младите хора, които са бъдещето на ЕС, и да бъде гарантирана солидарност между поколенията.

ЕС е постигнал едно от най-високите нива на равни възможности в световен мащаб, което е подкрепено от конкурентоспособна пазарна икономика, силни социални модели и приобщаващи обществени услуги. В свят, белязан от нарастваща нестабилност и ускоряване на глобалните промени, при които дългосрочните тенденции в сферата на демографията, технологиите, икономиката, обществото, климата и околната среда променят начина, по който се създават и споделят възможностите, от жизненоважно значение е да се обърне отново внимание на справедливостта между поколенията. Това ще спомогне да се гарантира, че възможностите за младите хора, които са в основата на бъдещето на Европа, ще продължат да се разширяват и че ЕС може да осигури устойчиво и приобщаващо благосъстояние на своите граждани.

Стратегията е проект на доверие и сътрудничество, изготвен чрез процес на съвместно начертаване¹, който включваше специален европейски граждански панел по въпросите на справедливостта между поколенията². Тя отразява идеите и препоръките на гражданите, заинтересованите страни и общностите в цяла Европа. Хора от всички възрасти, различни среди и региони си сътрудничиха за установяването на инструментите, от които се нуждае ЕС, , за да се справя по-добре с нарастващите и взаимосвързаните предизвикателства в стремежа си към по-добро бъдеще.

На срещата на върха на ООН през 2024 г. за бъдещето ЕС и неговите държави членки одобриха Пакта за бъдещето и Декларацията относно бъдещите поколения³. Повече от една трета от държавите — членки на ЕС, включват бъдещите поколения в своите конституции и/или са създали специални институционални рамки, подчертаващи значението да бъдат защитени възможностите за бъдещите поколения. Това е тясно свързано с изпълнението на Програмата до 2030 г. и целите за устойчиво развитие, които представляват споделения в световен мащаб план за мир и просперитет за хората и планетата сега и в бъдеще.

С настоящата стратегия Комисията допринася за твърдия ангажимент на ЕС да използва този глобален импулс, ръководен от разбирането, че опазването на мира, правата на човека и планетата, успоредно с подобряването на благосъстоянието на бъдещите поколения, както и насърчаването на солидарността между днешните поколения, са част от идентичността, ценностите и дългосрочните стратегически интереси на Европа⁴.

¹ Помощни материали за разработването на стратегията

² Европейски граждански панел по въпросите на справедливостта между поколенията

³ Декларация относно бъдещите поколения — ООН

⁴ В член 3, параграф 3 от Договора за Европейския съюз се предвижда, че Съюзът насърчава солидарността между поколенията, а в Хартата на основните права се подчертава, че упражняването на основните права предполага отговорност по отношение на бъдещите поколения. Наред с други инициативи, ключови примери като Европейската година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията (2012 г.) и Европейската година на младежта (2022 г.) подчертават акцента, който Съюзът поставя върху сближаването между поколенията. В съобщението от 2023 г. относно демографските промени справедливостта между

Основана на дългосрочна отговорност, солидарност между поколенията и териториална справедливост, целта на стратегията е да се допринесе за възстановяването на доверието в публичните институции, изграждането на устойчиво и справедливо бъдеще и гарантирането, че с постигнатия днес напредък се укрепват основите за утрешния ден.

2. Променящият се хоризонт на възможностите

Мегатенденции, които оказват въздействие върху баланса между поколенията:

Младите европейци навлизат в зряла възраст във времена на бърза трансформация, като същевременно са изправени пред основни предизвикателства. Демографските промени и миграцията, екологичният и цифровият преход и променящата се геополитическа среда предефинират начина, по който възможностите, в т.ч. в области като образованието, заетостта и жилищното настаняване, се създават и споделят между поколенията⁵. Тези промени засягат хората на всички етапи от живота и създават общ хоризонт на отговорността, поради което е налице солидна възможност да бъде обновен социалният, икономическият и демократичният модел на ЕС по начини, които са от полза както за днешните, така и за бъдещите поколения⁶.

От гледна точка на различните поколения основният въпрос не е самата промяна, а дали изборът, който правим днес, подобрява шансовете на хората да се справят добре в живота и дали той увеличава или ограничава възможностите за бъдещите поколения. Увеличаването на продължителността на живота, технологичният напредък и преходът към неутрална по отношение на климата икономика с устойчиво използване на ресурсите могат да укрепват просперитета и благосъстоянието през целия живот. За да се постигне това, ще са необходими дългосрочна визия, залегнала в правото, инвестиции нагоре по веригата, подкрепа за активното участие през целия трудов живот и трайна справедливост между поколенията.

Демографският преход променя облика на обществата с последици по отношение на достъпа на по-младите поколения до жилищно настаняване, работа и доходи, както и на дългосрочните грижи и здравеопазването. Същевременно активният живот на възрастните хора, трансферът на знания между поколенията и разширеното икономическо и социално участие могат да бъдат носители на по-дълъг и по-здравословен живот. С инвестиции в учене през целия живот, гъвкаво работно време и съобразени с нуждите на възрастните хора общности демографските промени могат да се превърнат във възможност за всички поколения.

Климатът и природата са друг ярък пример. С решителни действия в областта на климата и опазването на околната среда ще бъдат избегнати много по-големи разходи за по-младите и бъдещите поколения и ще се инвестира в тяхното здраве, сигурност и условия на живот, като същевременно се гарантират осезаеми ползи за хората от всички възрасти чрез по-чиста околна среда, по-добро обществено здраве, енергийна сигурност и сигурност на водоснабдяването, както и по-устойчиви общности. Ако обаче не бъдат предприети действия, това ще накърни значително просперитета на бъдещите поколения. Като бъде управляван по приобщаващ начин, екологичният преход подпомага създаването на качествени работни

поколенията е поставена в центъра на политиката, а в доклада за стратегическото прогнозиране от 2025 г. тя е посочена като един от осемте ключови приоритета.

⁵ Европейската комисия определи и наблюдава 14 мегатенденции, които са от ключово значение за бъдещето на ЕС, чрез своя [Център относно мегатенденции](#).

⁶ В [прогнозията](#) документ на ESPAS от 2025 г. относно справедливостта между поколенията се съдържа ясен обзор на предизвикателствата и възможностите на мегатенденциите при справедливостта между поколенията.

места, по-добрите условия на живот, достъпността и укрепването на устойчивостта и енергийната сигурност на ЕС.

Цифровизацията, изкуственият интелект и космическите технологии променят облика на образованието, труда, начина на живот и демократичното участие през целия живот. Тези преходи изискват адаптиране, но те също така водят до увеличаване на възможностите. С учене през целия живот, повишаване на квалификацията и преквалификация, както и ориентирани към човека иновации може да се гарантира, че технологичният напредък е от полза за всички поколения и дава възможност на младите хора да процъфтяват на променящия се пазар на труда, както и че подкрепя участието и автономността през един по-дълъг живот. **Промените по отношение на труда** преобразуват заетостта, моделите на професионално развитие и организационните структури и ако не бъдат управлявани правилно, може да изострят неравенствата, което излага младите хора на неправолинейно и по-несигурно кариерно развитие.

В контекста на тези промени направеният днес избор по отношение на инвестициите, публичните финанси, фискалните системи, пенсионните системи и регулирането, засягащи жилищното настаняване, образованието, работата и разпределението на богатството, ще определи дали бъдещите поколения ще наследят нарастващи ограничения, или по-големи възможности за действие⁷.

Следователно междупоколенческият подход изисква решителност, основана на споделена отговорност и солидарност, така че всички поколения, и преди всичко младите хора, да бъдат не само подготвени за бъдещето, но и способни да определят облика му, като се опират на опита, приноса и солидарността на всички поколения.

Възможностите и рисковете се променят, когато хората преминават през различни етапи през живота си, и в резултат на това възникват значителни различия между поколенията по отношение на достъпа до образование, безопасната среда, стабилната работа, жилищното настаняване, грижите, богатството и дългосрочната сигурност. Това изисква сплотяващ подход, при който поколенията са обединени около общи цели за бъдещето.

Днес децата и младите хора имат достъп до все повече възможности за учене, пътуване, доброволческа дейност, както и това гласят им да бъде чут⁸. Те са най-образованото и най-добре запознатото с цифровите технологии поколение досега, което ги поставя в челните редици на технологичните иновации⁹, като през 2024 г. очакваната продължителност на живота се оценява на 81,7 години. Днес обаче младите хора са също така изложени в по-голяма степен на смущения на пазара на труда и на нови форми на несигурност, свързани с бързите технологични промени и увеличаването на нестандартните форми на труд. Въпреки общото си високо равнище на образование много от тях следват образователни пътеки, които невинаги съответстват на променящите се нужди от умения и на нововъзникващите сектори. Много от тях са изложени на рязък спад в основните умения. Това може да усложни прехода от образование към стабилна заетост, като допринесе за накъсване на професионалното развитие в началото и повишен риск от нестабилност на работното място. Този икономически натиск има пресечни точки с по-широки социални и психологически

⁷ В [доклада за стратегическото прогнозиране за 2025 г.](#) са представени осем ключови области, в които ЕС може да предприеме действия за превръщането на специфичните за Европа предизвикателства във възможности.

⁸ [Доклад относно изпълнението на стратегията на ЕС за младежта за периода 2022—2024 г.](#) — Служба за публикации на ЕС

⁹ Според [Евростат](#) през 2025 г. не по-малко от 75 % от младите хора на възраст между 16 и 29 години са имали поне основни цифрови умения.

предизвикателства, включително повишени равнища на стрес, тревожност и самота сред младите хора, което отразява несигурността, финансов натиск и засилването на социалното сравнение в цифровата среда. Финансовата достъпност на жилищата също е предизвикателство, което пречи на младите хора да станат собственици на жилища и да напуснат дома на родителите си, като забавя прехода им към автономност.

Хоризонтът на възможностите пред възрастните хора също се промени поради по-дългия и по-здравословен живот, но те са изправени и пред по-голяма нужда от дългосрочни грижи и рискове от бедност на по-късен етап от живота. Способността им да продължат да бъдат активни, в безопасност и свързани варира значително. Особено за жените неравенствата, които се натрупват през целия живот, водят до по-висок риск от бедност и финансова несигурност. Много възрастни хора желаят да продължат да допринасят за обществото и пазара на труда, но са възпрепятствани от бързите темпове на цифровизация¹⁰, която рискува да изключи хората с по-слаби цифрови умения¹¹. Възрастовата дискриминация е широко разпространена: 52 % от гражданите на ЕС считат възрастта за най-големият недостатък на кандидатите за работа, като по-възрастните работници често се възприемат като по-малко приспособими и по-малко компетентни в областта на цифровите технологии¹². Липсата на основни услуги и инфраструктури, включително широколентов достъп, оказва въздействие особено върху някои селски райони, където средната възраст на населението е по-висока.

Икономическата сигурност на по-късен етап от живота зависи също така от адекватността и устойчивостта на пенсионните системи, които играят централна роля за определянето на справедливостта между поколенията чрез балансиране на сигурността на доходите на възрастните хора с дългосрочната устойчивост на публичните финанси. Териториалните различия по отношение на здравеопазването, дългосрочните грижи, достъпа до места за редовни физически дейности и мобилността допълнително влияят на самостоятелността, чувството за самота, здравните резултати и качеството на живот в напреднала възраст¹³. В бъдеще по-възрастните хора ще живеят по-дълго, поради което те ще имат нужда от услуги и улеснения по домовете, за да могат да продължат да живеят вкъщи. Независимо от възрастта, физическата активност спомага за подобряване на цялостното благосъстояние и когнитивните функции.

Полът продължава да бъде основен фактор за неравенството по отношение на възможностите и дискриминацията. През 2023 г. в ЕС средните доходи на час на жените бяха 12 % по-малки от тези на мъжете, а през 2024 г. техният процент на заетост беше 70,8 % в сравнение с 80,8 % за мъжете¹⁴. Жените също така понасят основната тежест по отношение на отговорностите за полагане на грижи. Много от тях се сблъскват с дискриминация и сексуален тормоз, като приблизително всяка трета жена е подложена на физическо или сексуално насилие, включително на работното място. С течение на времето тези неравенства в заетостта, заплащането и отговорностите за полагане на грижи се натрупват, което увеличава разликите между половете по отношение на сигурността на доходите, пенсиите и икономическата независимост на по-късен етап от живота.

¹⁰ Skills for the digital age — Statistics Explained (Умения за цифровата ера — Статистиката в достъпна форма) — Евростат

¹¹ Цифрови умения през 2023 г.: въздействието на образованието и възрастта

¹² Проучване „Евробарометър“ относно дискриминацията в Европейския съюз, декември 2023 г.

¹³ Статистика за уврежданията — нужда на възрастните хора от помощ или съдействие

¹⁴ The gender pay gap situation in the EU - European Commission (Положението с разликата в заплащането на жените и мъжете в ЕС — Европейска комисия); Employment gaps for women & people with disabilities - Eurostat (Разлики в заетостта при жените и хората с увреждания — Евростат)

Групите в неравностойно положение срещат допълнителни трудности, които изискват междусекторен подход. Средно повече от една четвърт от неравенството в пазарните доходи в Европа може да бъде проследено до наследени фактори като социално-икономическия статус¹⁵ или географското местоположение на родителите. Младите хора с увреждания често се сблъскват с трудности при преминаването към зряла възраст поради неразвити пътеки за преход между образованието и заетостта. Децата продължават да са изложени на по-висок риск от бедност в сравнение с населението като цяло. Териториалните различия, особено при селските и отдалечените райони, ограничават достъпа до качествено обучение, жилищно настаняване, транспорт и свързаност, което засилва изтичането на мозъци и увеличава дела на младите хора, незаети с работа, учене или обучение (NEET).

Структурните пречки в образованието и обучението, заетостта, както и бедността, високите жилищни разходи и достъпът до услуги се натрупват и често се предават от поколение на поколение, като се усещат особено силно от хората, обект на дискриминация, включително тези с мигрантски произход, ромите и ЛГБТИК+.

Създаването на подход, обхващащ целия живот, се простира отвъд днешните поколения. Като проучваме дългосрочните тенденции в сферата на демографията, технологиите, околната среда, климата, както и в социално-икономическата област можем да предвидим възможностите и рисковете, пред които ще бъдат изправени **бъдещите поколения**. Въпреки че понастоящем те не могат да гласуват или да говорят сами за себе си, техният хоризонт на възможности се определя от избора, направен днес. Поради това справедливостта между поколенията изисква отстраняването на настоящите пропуски и разлики, като същевременно се създаде бъдеще, в което тези, които все още не са родени, да могат да просперират.

3. Какво ще стане, ако не действаме: цената на бездействието

Справедливостта между поколенията е стратегически избор за ЕС. Избирателните цикли често са с близък времеви хоризонт, което увеличава стимулите за даване на приоритет на краткосрочни перспективи. Когато политиките не отчитат в достатъчна степен въздействието си върху поколенията, цената по отношение на икономиката, околната среда, обществото и демокрацията нараства постепенно. Само във връзка с изменението на климата бездействието би струвало на ЕС намаление от 7 % до двуцифрени проценти от неговия БВП до края на века¹⁶. Икономическите загуби, свързани с климата, се ускоряват даже повече¹⁷.

Там, където възможностите са неравномерно разпределени между поколенията, териториите и социалните групи, съществува риск икономическите ползи да станат все по-концентрирани. Социалната мобилност може да намалее, неравенствата да се увеличат, а доверието в справедливостта на възможностите в живота да отслабне. По-малко от половината европейци считат, че имат равни възможности за успех в живота, а

¹⁵ ОИСР (2025 г.), *Да имаш и да нямаш - как да се преодолее разликата във възможностите (To Have and Have Not – How to Bridge the Gap in Opportunities)*, OECD Publishing, Париж, <https://doi.org/10.1787/dec143ad>

¹⁶ Оценка на въздействието във връзка с целта в областта на климата за 2040 г., SWD (2024 г.) 63 final, част 2/5, приложение 7, раздел 3.

¹⁷ Икономически загуби от метеорологични и свързани с климата екстремни явления в Европа | Показатели | Европейска агенция за околната среда (ЕАОС). От икономическите загуби в размер на 822 милиарда евро, свързани с климата, които са настъпили през последните 45 години, 25 % са се случили само през последните 4 години.

едва 38 % смятат, че повечето постижения в живота им се постигат справедливо, което подчертава нарастващото усещане, че животът не е справедлив¹⁸. Това възприятие подчертава колко е важно да се преодолеят нововъзникващите различия, които водят до предаването на неравностойно икономическо положение от едно поколение на друго, преди те да станат структурни.

Бездействието засяга и демократичната устойчивост. Когато е налице възприятие, че политиките не отразяват в достатъчна степен на смяната на поколенията, доверието в институциите може да намалее. Макар доверието в ЕС да продължава да бъде сравнително високо, е наложително то да бъде задълбочено, за да подобрим ангажираността на гражданите и демократичната устойчивост. Социалната изолация може да бъде свързана с по-слабо гражданско участие, по-ниска избирателна активност и като цяло намалена политическа ангажираност¹⁹. Дезинформацията може да подкопае доверието в институциите и медиите, да изложи на риск изборите и да възпрепятства способността на гражданите да вземат информирани решения²⁰. Това прави обществата по-уязвими на сътресения, по-зависещи от бързи реакции и по-малко способни да инвестират уверено в бъдещето.

Следователно цената на бездействието по отношение на справедливостта между поколенията е не само икономическа; тя има също така демократично, социално и екологично изражение. Справянето с днешния натиск върху жилищното настаняване, уменията, достъпа до пазара на труда, публичните финанси, природните ресурси, климата, системите за полагане на грижи и социално подпомагане и достъпа до услуги представлява значима възможност за овластяване на по-младите поколения, като същевременно се затвърждават солидарността и справедливостта във всички възрасти. Следователно справедливостта между поколенията не е допълнителна цел, а условие за стабилност, легитимност, както и за устойчив и чист растеж през следващите десетилетия.

4. Изграждане на нови основи за справедливост: нов „договор“ между поколенията

Справедливостта между поколенията зависи от консолидирането на основите, върху които почива солидарността между поколенията. В настоящата стратегия е представен нов „договор“ между поколенията, изграден в отговор на препоръките на европейския граждански панел, който отразява необходимостта от разширяване на възможностите с течение на времето, преодоляване на различията между териториите и гарантиране, че вземането на решенията е с по-дългосрочен хоризонт. **С него се предоставя обща рамка за съгласуване на прогнозирането, справедливостта и отговорността**, така че днешният избор да води до увеличаване на възможностите както за настоящите, така и за бъдещите поколения, **и за укрепване на социалната тъкан на ЕС** чрез обединяване на поколенията около общи цели, споделена отговорност и колективни инвестиции в бъдещето.

¹⁸ Справедливост, неравенство и мобилност между поколенията — февруари 2023 г. — проучване на Евробарометър

¹⁹ Loneliness risk factors and consequences — Съвместният изследователски център: (Рискови фактори и последици, свързани със самотата) Научен център на ЕС

²⁰ Кодекс на ЕС за поведение във връзка с дезинформацията Европейска комисия. 63 % от по-младите европейци се сблъскват с фалшиви новини повече от веднъж седмично, докато 51 % от европейците смятат, че са били изложени на дезинформация онлайн.

Новият „договор“ между поколенията се основава на три измерения: 1) *справедливо създаване на политики*, в което заложили мислене в дългосрочен план и гледната точка на младите хора; 2) *справедливи възможности*, обединяващи поколенията около общи цели за по-добро бъдеще и 3) *справедливи места*, които насърчават справедливостта между поколенията в различните територии.

4.1. Справедливо създаване на политики, в което са заложили мислене в дългосрочен план и гледната точка на младите хора

Справедливото създаване на политики изисква систематичното разглеждане на дългосрочното въздействие на решенията заедно с краткосрочните цели. Законите, бюджетите и реформите са определящи за възможностите във времето, а направеният днес избор може да създаде трайни ползи — или разходи — за бъдещите поколения. Прилагането на по-дългосрочна и системна перспектива спомага да се гарантира, че краткосрочните решения не пораждат предотвратими рискове или тежести нататък по веригата.

Това предполага изпреварващи и основани на факти подходи за управление. Чрез своята програма за по-добро регулиране ЕС е челник по отношение на доброто управление и вземането на изпреварващи решения²¹. Той използва няколко инструмента, като например стратегическо прогнозиране, оценки на въздействието и обществени консултации, за да извършва основано на факти уточняване на необходимите компромиси, което спомага за ранното идентифициране на рисковете и за определянето на избора на политики. Тези подходи подкрепят по-устойчиви и стабилни политики във всички сектори.

Справедливото създаване на политики зависи и от това да се гарантира, че гледните точки на най-засегнатите от решенията с дългосрочно въздействие имат място на дискуссионната маса. Това означава да бъдат създавани съдържателни и пропорционални възможности за младите хора, които да дават принос в политическите дискусии, определящи облика на тяхното бъдеще.

Взетите днес решения често се очаква да имат значително въздействие върху бъдещите поколения, било то от икономическа, социална, или екологична гледна точка. С действията по-долу допълнително ще бъде гарантирано, че дългосрочните съображения са последователно интегрирани в разработването на политиките.

За да подкрепи *справедливото създаване на политики*, Комисията ще:

1. Подкрепя грамотността относно построяването на бъдещето в публичните администрации в държавите — членки на ЕС, чрез публикуване на многоезичен пакет за разработване на ориентирани към бъдещето политики.
2. Засили използването на стратегическо прогнозиране при създаването на политики, например като подкрепя инструмента *Futures Balance*, разработван в партньорство с Beyond Lab на ООНинструмент, използващ ИИ, за анализ в перспектива на политиката.
3. Продължи систематичното прилагане на проверката във връзка с младежта, включително диалога по политиките с младежта, по отношение на ключовите

²¹ ОИСР (2025 г.), *Практики за по-добро законотворчество в Европейския съюз, 2025 г. (Better Regulation Practices across the European Union)* OECD Publishing, Париж, <https://doi.org/10.1787/6f007516>

инициативи в работната програма на Комисията, за да се проучи потенциалното въздействие на новите политики върху младите хора.

4. **Възложи на Европейската група по етика в науката и новите технологии (EGE)** задачата да предоставя анализи и препоръки относно справедливото цифрово бъдеще, ИИ и цифровите обществени блага
5. **Публикува в началото на 2028 г. доклад за напредъка по стратегията за справедливост между поколенията**, който да послужи за основа на приноса на ЕС към последващите действия на ООН във връзка с Декларацията относно бъдещите поколения.
6. **Публикува пътна карта за дълголетие**, предназначена да очертае специфични за възрастта въпроси на политиката за всички възрастови групи, за да се набележат стратегически възможности за активно създаване на по-дълъг, по-здравословен и финансово сигурен живот.

Вдъхновяващи практики в държавите — членки на ЕС

- **Примери за институционализиране на дългосрочното мислене** могат да бъдат намерени в много държави — членки на ЕС, под различни форми: Във Финландия (*Комисия за бъдещето*)²², Испания (*Национална служба за прогнозиране и стратегия*)²³ и в Малта (*Комисия „Пазител на бъдещите поколения“*)²⁴.
- **Много държави — членки на ЕС, имат специфични оценки на регулаторното въздействие върху младите хора** и/или бъдещите поколения: Австрия (*Wirkungsorientierte Folgenabschätzung*), Белгия/Фландрия (*JoKER*), Финландия (*Lapsivaikutusten arviointi*), Франция (*Clause d'impact jeunesse*), Германия (*Jugend-Check*), Италия (*Valutazione di Impatto Generazionale*), Нидерландия (*Generatietoets*) и Швеция (*Barnkonsekvensanalys*).

4.2. Справедливи възможности — обединяване на поколенията около общи цели за по-добро бъдеще

Справедливите възможности изискват децата и младите хора да могат да градят живота си на солидна основа. Условията в началото на живота оказват силно влияние върху резултатите на по-късен етап, докато недостатъците, които не са преодолені на ранен етап, обикновено се натрупват с течение на времето. При междупоколенческият подход се отдава приоритет на ранната превенция, целенасочената подкрепа и добре управлявания преход към зряла възраст и се признава, че справедливите възможности се градят през целия живот.

Политиките, насочени към децата и младите хора, особено тези в неравностойно положение или изправени пред потенциална дискриминация, са от съществено значение за гарантирането на справедливост между поколенията. Това включва трайни инвестиции в развитието в ранна детска възраст, образованието, обучението и уменията, достъпа до култура, участието и инфраструктурата, развлекателните дейности, здравеопазването, достъпа до жилищно настаняване, транспорта и други основни услуги, както и целенасочена подкрепа в ключови етапи на преход в живота, като например завършване на училище, навлизане на пазара на труда и създаване на независимо домакинство. Това включва също така насърчаване на финансовата

²² Финландската [комисия за бъдещето](#) е постоянен парламентарен орган, който институционализира прогнозирането в управлението.

²³ Испанската [национална служба за прогнозиране и стратегия](#) координира пътната карта „Испания 2050“, като институционализира стратегическото прогнозиране в рамките на управлението, за да приведе действащите политики в съответствие с дългосрочните цели за справедливост между поколенията.

²⁴ Малтийската комисия [„Пазител на бъдещите поколения“](#) е комисия на високо равнище, която одитира държавните сектори, за да гарантира, че политиките за устойчиво развитие не излагат на риск бъдещите граждани.

грамотност, която е от съществено значение за овластяването на младите хора, за да се гарантира тяхната финансова независимост и финансово приобщаване²⁵. Като се справят с рисковете на ранен етап и подкрепят децата в нужда²⁶, тези мерки спомагат да се предотврати вкореняването на неравенствата и да се намали натискът върху социалните системи в дългосрочен план. За да бъдат ефективни, тези мерки не трябва да вземат предвид само възрастта, а да отчитат специфичните нужди на уязвимите групи и групите в неравностойно положение.

Справедливост между поколенията може да съществува само когато е налице справедливо разпределение на богатството, създадено от обществото. Неравенствата в разпределението на богатството и разликите в данъчното облагане на богатството и наследството в нашите общества определят начина, по който рисковете и възможностите се предават между поколенията. Премахването на структурните пречки, които засягат непропорционално по-младите групи, също е от решаващо значение за прекъсване на пренасянето между поколенията на неравностойно положение, като същевременно се гарантира, че възрастните хора могат да продължат да бъдат в безопасност, приобщени и способни да дават своя принос с напредването на възрастта. Финансовата достъпност на жилищата, достъпът до образование и обучение, стабилните и удовлетворяващи възможности за заетост, висококачественото здравеопазване — включително грижите за психичното здраве — и способността за съчетаване на работа, учене и семеен живот определят дали младите хора могат да допринасят пълноценно за обществото и да планират уверено бъдещето. До голяма степен те също така дават възможност за квартали, в които живеят различни поколения, както и за ангажираност и диалог между поколенията.

Прилагането на тези принципи на практика изисква целенасочени, основани на доказателства действия. В този контекст стратегията е насочена към укрепване на аналитичната основа по отношение на справедливостта между поколенията чрез съставяне на специален **индекс за справедливост между поколенията**. Той ще бъде разработен така, че да бъдат „улавяни“ неравенствата във възможностите при настоящите поколения, както и във времето посредством показатели за наблюдение, които са тясно свързани със справедливостта между поколенията. Със стратегията също така ще бъде засилена ангажираността на гражданите чрез обединяване на поколенията около общи цели, укрепване на диалога и сътрудничеството между поколенията, засилване на гласа на децата и младите хора и борба с възрастовата дискриминация чрез споделяне на най-добри практики между държавите членки.

За да подкрепи справедливите възможности, Комисията ще:

1. **Състави индекс за справедливост между поколенията**, за да се установят възможностите и пропуските, да се очертаят решения в рамките на политиката и да се насърчи справедливостта между поколенията
2. **Подкрепя разработването на сборник с най-добри практики в областта на равенството между възрастовите групи** от страна на групата на високо равнище по въпросите на недискриминацията, равенството и многообразието въз основа на

²⁵ Действия за насърчаване на финансовата грамотност са посочени в [Съобщение относно стратегия за финансова грамотност за ЕС](#) на Европейската комисия (2025 г.), COM (2025) 681 final.

²⁶ Наред с принципите на Европейската гаранция за децата, [Европейската гаранция за децата — Заетост, социални въпроси и приобщаване](#).

предстоящото проучване относно дискриминацията, основана на възраст, в ЕС, в което се прави преглед на националните планове за действие или на мерки в областта на равенството между възрастовите групи.

3. **Поощрява съвместни научноизследователски дейности** за насърчаване на справедливостта между поколенията в рамките на „Хоризонт Европа“.
4. **Организира демографски форум** като място за обмен и взаимно обучение относно справянето с демографските промени.
5. **Даде импулс на ангажмента на гражданите — особено на младите хора —** чрез подкрепа за процесите на участие и консултации, включително чрез:
 - а. Насърчаване на диалога между поколенията, основано на участието бюджетирание, основано на участието прогнозиране, граждански панели и иновативни онлайн инструменти в областта на гражданските технологии.
 - б. Организиране на Европейската седмица на младежта през 2026 г., посветена на солидарността и справедливостта.
 - в. Повишаване на осведомеността, особено във връзка с 16 ноември като ден за отбелязване на справедливостта между поколенията.
6. **Укрепи аспекта на справедливостта между поколенията посредством стратегията на ЕС за младежта за периода 2019—2027 г. и работния план на Европейския съюз за спорта**, както и **засили участието на децата** в създаването на политики и в демокрацията на ЕС²⁷ въз основа на Платформата на ЕС за участие на децата²⁸.

Вдъхновяващи практики в държавите — членки на ЕС

- В Нидерландия програмата за действие **Promising Start** подкрепя децата и техните родители през първите 1000 дни.
- В Белгия **CALICO** е финансиран от ЕС жилищен проект в Брюксел в подкрепа на солидарността между поколенията, жилищното настаняване на жените и собствеността на достъпни цени.
- В Полша работилниците **„Заедно с възрастните хора — градинарство“** насърчават връзките между поколенията и интеграцията в общността като част от проект на Европейския корпус за солидарност.

4.3. Справедливи места — гарантиране на справедливост между поколенията по цялата територия

Справедливостта между поколенията се определя не само от възрастта, пола и социално-икономическия произход, но и от местоположението. Мястото, където хората живеят, влияе силно върху техния достъп до образование, култура, работни места, жилищно настаняване, услуги, цифрова инфраструктура, мобилност и възможности за демократично и обществено участие. Териториалните различия — между градските и селските райони, трансграничните региони и необлагодетелстваните квартали — могат да увеличат неравенствата с течение на времето.

Териториалната перспектива за справедливост между поколенията е съсредоточена върху това да се гарантира, че различните поколения не са поставени в неравностойно положение в зависимост от географското им място. Това изисква политики, които отчитат местните условия и въздействието на климата и

²⁷ Стратегия на ЕС за правата на детето, COM(2021) 142 final.

²⁸ Платформа на ЕС за участие на децата | Европейски съюз.

инвестират в дългосрочния капацитет на местата да подкрепят възможностите между поколенията. Достъпът до устойчиви жилища на достъпни цени, качествените обществени услуги, включително социалните услуги и услугите за грижи, транспортът, цифровата свързаност, социалната инфраструктура и съоръженията за отдых са от основно значение за това дали хората могат да останат, да се завърнат или да изградят бъдещето си в своите общности. Същевременно образователната мобилност и свободното движение на работници подобряват възможностите, особено за младите хора, като позволяват трансфера на умения и знания и подкрепят дългосрочната устойчива конкурентоспособност и растеж.

Укрепването на връзките между поколенията на местно равнище също допринася за издръжливостта и социалното сближаване. Общностните съоръжения, общите обществени пространства и местните услуги могат да подпомогнат взаимодействието между възрастовите групи, да намалят изолацията и да насърчат взаимната подкрепа — особено в районите, изправени пред демографски промени или икономически преход. Повишаването на достъпа до култура и на участието в нея насърчава споделените ценности и социалното сближаване, като овластява всички поколения.

Осигуряването на справедливи места означава целенасочени действия на местна почва, провеждани съвместно с местните и регионалните органи, които укрепват възможностите за по-младите поколения, подкрепят остаряването в добро здраве и активния живот на възрастните хора в рамките на местните общности, насърчават обмена на опит между териториите и насърчават инициативи, които укрепват връзките между поколенията в рамките на общностите.

За да подкрепи *справедливите места*, Комисията ще:

1. **Стартира инициативата „Гласове на бъдещето“** с Комитета на регионите, като местните и регионалните органи се приканват да участват в оформянето на бъдещето на своите региони (обявено в европейския щит за демокрацията).
2. **Насърчава вдъхновението, връзките и взаимните грижи** чрез *изграждане на междупоколенчески партньорства* с библиотеки, музеи, спортни организации и общностни центрове, както и културни, академични, творчески, ориентирани към бъдещето програми, като например:
 - а. Поощряване на културния обмен и приобщаването между поколенията в съответствие с **Културния компас за Европа**
 - б. Изтъкване на приобщаващите, достъпни и устойчиви транспортни решения за всички поколения чрез Европейската седмица на мобилността през 2026 г.
 - в. Насърчаване на междупоколенчески дейности чрез спорт, по-специално инициативи, които обединяват поколенията и осигуряват по-лесен достъп до спорт и физическа активност за всички възрасти — с награда на ЕС за спорта #BeActive за категорията „всички поколения“.
3. **Опазване и възстановяване на обществените пространства с цел засилено социално сближаване и устойчивост** чрез *инициативата „Нов европейски Баухаус“* и нейните ръководени от общностите дейности и чрез знания за ролята на обществените пространства за демократичната устойчивост.

Вдъхновяващи практики в държавите — членки на ЕС

- **В цяла Европа проектът Phōnē** — Giving Minority Languages a Voice („Даване глас на малцинствените езици“) е насочен към насърчаване на културното и езиковото многообразие чрез свързване на говорещите малцинствени езици в цяла Европа, насърчаване на разказването на истории между поколенията и общностните театрални продукции.
- **В Словения в рамките на „Пулсът на европейската литература“** се превеждат и популяризират съвременни европейски произведения с цел насърчаване на европейската идентичност и приобщаване, като ангажира аудитории от всички възрасти чрез сътрудничество между поколенията и цифрови медии.
- **В цяла Европа програмата „Европейско наследство — доброволци“** дава нов живот на обекти на културното наследство чрез курсове за обучение „Традиционни занаяти на практика“, свързващи поколения и култури и демонстриращи устойчиви практики в областта на културното наследство за издръжливост спрямо изменението на климата.
- **Във Франция „La république des hyper voisins“** (Република на „свърхъседите“) обединява жителите на парижки квартал, за да организират веднъж годишно проява, на която всеки е поканен да общува на обща трапеза на улицата.

5. Интегриране на справедливостта между поколенията във всички политики на ЕС

Справедливостта между поколенията не е нова област на политиката. Това е покана да се отчитат по-точно дългосрочните последици от избора, който правим, и да се гарантира, че разходите, рисковете и ограниченията на взетите днес решения няма да се прехвърлят от едно поколение на друго.

Интегрирането на справедливостта между поколенията в изготвянето на политиките е една от основните цели на настоящата стратегия. Тази справедливост не може да бъде ефективна, ако тя не се взема систематично предвид при разработването, изпълнението и оценката на политиките. Поради това справедливостта между поколенията не следва да се разглежда като отделно направление на политиката, а като ръководен принцип, който е в основата на всички наши политики и разходи. Това изисква, наред с другото, да защитаваме младите хора не само чрез интелигентни инвестиции, но и като гарантираме, че те няма да бъдат оставени да обслужват дълговете от миналото. Необходими са инструменти, за да се гарантира, че реформите, които започваме днес, са разработени с оглед на тяхното дългосрочно въздействие. Това изисква също така да се гарантира, че интересите на възрастните хора са интегрирани в изготвянето на политиките. Този подход е отразен в *многогодишната финансова рамка* (по-специално чрез Европейския социален фонд²⁹) или в *европейския семестър*, който е рамката за координация на икономическите политики и политиките по заетостта в ЕС, чрез приемане на дългосрочни реформи, които са едновременно адекватни и устойчиви. В тази рамка Европейската комисия — като работодател — може да служи за пример, като засили ангажимента си за нулева толерантност към дискриминацията, основана на възраст, и като насърчава сътрудничеството между поколенията на работното място.

ЕС вече действа в много области с идеята за постигане на значителни дългосрочни резултати. Поради това целта на настоящия раздел е да се подчертае къде интегрирането на междупоколенческата перспектива има ясна добавена стойност, укрепва

²⁹ Чрез Европейския социален фонд+ може да се окажеподкрепа на много действия, които смекчават въздействието на демографските промени, като например достъп до заетост (включително за по-възрастни хора, младежи и жени), достъп до грижи за деца и дългосрочни грижи, образование и умения, както и прилагането на гаранцията за децата и гаранцията за младежта. Този акцент е допълнително засилен в предложенията на Комисията за следващата МФР, с които се въвежда специален член за ЕСФ относно демографските промени.

съгласуваността и подкрепя трайността и легитимността на действията на ЕС с оглед на неговите ангажименти към Пакта за бъдещето и Декларацията за бъдещите поколения.

... чрез изграждане на конкурентоспособност без изчерпване на ресурсите

Справедливостта между поколенията зависи от способността на Европа да остане конкурентоспособна, иновативна и икономически устойчива с течение на времето. За да се запази благосъстоянието на бъдещите поколения, растежът трябва да се осъществява по начин, който не изчерпва ресурсите, от които зависи тяхното благосъстояние. Инвестициите в ориентирани към бъдещето отрасли създават качествени работни места в Европа, укрепват устойчивата конкурентоспособност и подкрепят водещата стратегическа автономност, както и стабилната и конкурентоспособна икономика. Ориентираните към бъдещето, устойчиви икономически и промишлени политики, които насърчават конкурентните пазари, са от жизненоважно значение за качествената заетост и устойчивите публични финанси. Инвестициите в инфраструктура и иновативни дружества са еднакво важни за разширяването на възможностите както за настоящите, така и за бъдещите поколения³⁰. С подкрепата си за производителността, стратегическата автономност и развитието на ориентирани към бъдещето отрасли, конкурентоспособността допринася за справедливостта между поколенията, като гарантира, че бъдещите поколения наследяват солидни капиталови, социални и екологични активи, както и стабилна и адаптивна икономическа база.

... инвестиране в хората и насърчаване на силен европейски социален модел

Справедливостта между поколенията е силна, когато политиките увеличават способността на хората да участват, да се адаптират и да планират през целия си живот. Това означава силни системи за социална закрила и грижи, при които всеки, на всеки етап от живота, може да разчита на подкрепа, когато е необходимо³¹.

Уменията и ученето през целия живот са от основно значение, за да се гарантира, че всички поколения могат да се адаптират към икономическите и технологичните промени, като същевременно се даде възможност на по-възрастните работници да останат активни. Инициативи на ЕС като *Съюза на уменията* и *европейското пространство за образование* оказват подкрепа на държавите членки при предвиждането и реагирането на нуждите от умения, насърчаването на повишаването на квалификацията и преквалификацията с цел удължаване на професионалния живот, преодоляването на недостига на цифрови умения, модернизирането на системите за образование и обучение и, когато е необходимо, привличането на таланти от държави извън Европа³². Инициативата „Син килим“, включена в стратегията на ЕС за

³⁰ Вж. например *Европейската промишлена стратегия*, *Компаса за конкурентоспособността* или *Стратегията на ЕС за стартиращите и разрастващите се предприятия*.

³¹ Програми на ЕС като „ЕС в подкрепа на здравето“ или инициативи като пътна карта за *качествени работни места*, предстоящата *стратегия за борба с бедността*, укрепената *Европейска гаранция за децата*, *Европейската стратегия за грижите* и *препоръката на Съвета относно достъпа до финансово приемливи висококачествени дългосрочни грижи* имат за цел да разширят достъпа до грижи и да подкрепят лицата, полагащи грижи, да насърчават качествените работни места, да гарантират достъп до ключови услуги и закрила и да прекъснат цикъла на бедността.

³² *Съюзът на уменията*, приет от Комисията през 2025 г., има за цел да подкрепи развитието на качествени, приобщаващи и адаптивни системи за образование, обучение и умения, така че да се даде възможност на хората в цяла Европа да придобият уменията, от които се нуждаят, за да процъфтяват, и да се повиши конкурентоспособността на ЕС чрез инициативи, като например схема за подпомагане на основните умения, програма на ЕС за учители и обучители, европейски училищни алианси и пътна карта до 2030 г. относно бъдещето на цифровото образование и умения.

стартиращите и разрастващите се предприятия, подкрепя привличането и задържането на висококвалифицирани специалисти, студенти и изследователи, които да *изберат Европа*.

Силните политики в областта на културата и спорта играят централна роля за постигането на напредък по отношение на справедливостта между поколенията, укрепването на социалното приобщаване и усиляването на дългосрочната устойчивост чрез насърчаване на участието, солидарността и споделените ценности във всички възрастови групи.

Програми на ЕС като „Еразъм+“ подкрепят развитието на умения, активното гражданство и ученето през целия живот за всички възрастови групи, създават условия за развитието на социални и межкултурни компетентности, критично мислене и медийна грамотност и (по-специално чрез своето младежко направление) насърчават справедливостта и ученето между поколенията. *Европейският корпус за солидарност*³³ подкрепя междупоколенчески екипи от доброволци на местно и регионално равнище за придобиване на умения, ключови компетентности и европейски ценности, като така допринася за солидарността и справедливостта между поколенията.

Финансовата достъпност на жилищата се очерта като особено видимо междупоколенческо предизвикателство³⁴. Младите хора все по-често се сблъскват с пречки пред достъпа до социални, добре свързани и финансово достъпни жилища, докато много възрастни хора живеят в неподходящи или изолирани условия. За решаването на проблема действията на ЕС допринасят чрез инвестиции, благоприятстващи мерки, стимулиране на реформи и целенасочени инициативи, които подобряват достъпа до подходящи жилища на достъпни цени, като допълват усилията на национално, регионално и местно равнище.

Застаряващите общества също така повдигат междупоколенчески въпроси относно адекватността и устойчивостта на пенсиите, здравеопазването и дългосрочните грижи, като справедливостта между поколенията означава балансирането на адекватността с фискалната устойчивост³⁵. Преодоляването на предизвикателствата, произтичащи от демографските промени и трансформациите на пазара на труда, изисква широк набор от политики, включително укрепване на допълнителното пенсионно осигуряване, за да се обезпечат допълнителни доходи в напреднала възраст за пенсионерите³⁶.

Европейската стратегия за Съюз на готовност³⁷, в съответствие с доклада на Нийнистьо „Заедно в по-голяма безопасност: път към напълно подготвен Съюз“³⁸,

³³ [Европейски корпус за солидарност](#) | [Европейски младежки портал](#)

³⁴ Европейският граждански панел по въпросите на справедливостта между поколенията подчерта значението на *безопасните домове, силните общности и достойния живот за всички поколения*

³⁵ През 2027 г. Комисията ще публикува няколко доклада относно системите за социална закрила. Докладът относно адекватната социална закрила в напреднала възраст ще анализира по интегриран начин как европейските системи за социална закрила спомогат за защитата на стандарта на живот на по-възрастното население чрез пенсии, дългосрочни грижи и свързаните с тях политики, докато докладът от 2027 г. относно застаряването на населението ще се съсредоточи върху прогнози, показващи икономическото и бюджетното въздействие на застаряването на населението в дългосрочен план с обхващане на периода до 2080 г.

³⁶ През ноември 2025 г. Комисията публикува набор от инициативи за насърчаване на развитието и навлизането на допълнителните пенсии в държавите членки, включително [препоръката на Комисията относно системите за проследяване на пенсиите, пенсионните информационни табла и автоматичното участие](#), C/2025/9300 final.

³⁷ [Стратегия на ЕС за Съюз на готовност](#)

³⁸ „Заедно в по-голяма безопасност: път към напълно подготвен Съюз“ — Европейска комисия

насърчава подход към подготвеността и сигурността, обхващащ цялото общество, с действия, насочени към по-младите и по-възрастните поколения и уязвимите хора.³⁹

Европейският щит за демокрацията и стратегията на ЕС за гражданското общество имат за цел да укрепят демократичната устойчивост чрез възприемането на подход, обхващащ цялото общество, наред с другото, посредством засилване на гражданското участие и връзките между поколенията⁴⁰. Запазването на целостта на днешната демократична система, спомага да се гарантира, че бъдещите поколения ще наследят политическа среда, основана на прозрачност, участие и отчетност, което е основна предпоставка за справедливост между поколенията.

... постигане на напредък по двойния преход в рамките на възможностите на планетата

Екологичният и цифровият преход на ЕС имат ясни междупоколенчески последици. Това налага преосмисляне на начина, по който ЕС използва ресурсите, защитава своите екосистеми, подготвя работниците, предприятията и гражданите, осигурява конкурентоспособност, защита екологичните ограничения, в рамките на които трябва да живеят бъдещите поколения.

Политиките на ЕС в областта на климата и околната среда са в основата на действията на ЕС за опазване на планетата за нашите наследници. Междупоколенческите аспекти са присъщи на политиката в областта на климата, тъй като всяко забавяне на действията предполага по-високи разходи за бъдещите поколения. Водещите инициативи *Европейски зелен пакт* и *Европейски пакт за океана* имат за цел постигане на неутралност по отношение на климата, намаляване на емисиите и използване на ограничени ресурси, намаляване на замърсяването, повишаване на кръговостта, опазване на биологичното разнообразие и подкрепа за екологичния преход във всички сектори с цел изграждане на конкурентоспособна икономика. Притежаваните от ЕС космически активи, като *Коперник* и *Галилео*, предоставят данни с изключителна точност и дават възможност за мониторинг и информирано вземане на решения. *Европейският пакт за климата* обединява общности, физически лица, организации от целия ЕС и от различни поколения с цел обмен на най-добри практики, разработване на решения в областта на климата и подпомагане на изграждането на чиста и просперираща Европа. В *Европейската стратегия за Съюз на готовност* се призовава за засилване на доброволчеството и укрепване на гражданските умения и уменията за подготвеност. *Механизмът за справедлив преход*, включително *Фондът за справедлив преход* и *Платформата за справедлив преход*, както и *Социалният фонд за климата* спомагат за предотвратяването на нови неравенства, като оказват подкрепа на регионите, общностите, уязвимите домакинства, ползвателите на транспорт и малките предприятия, които са най-силно засегнати от прехода, като гарантират, че при постигането на неутралност по отношение на климата няма пренебрегнати⁴¹. Инициативи като „*Синя междупоколенческа програма*“ на *Алианса за научни изследвания и иновации за Атлантическия океан*, както и *програмата на ЕС за младежки посланици в областта на биоикономиката* дават възможност на младите хора да участват в дискусии относно

³⁹ Вж. например действие 29 относно учебните програми, действие 30 относно програмите за младежта и действие 27 относно осведомеността за рисковете и заплахите, което съдържа компонент относно уязвимите лица,

⁴⁰ *Европейският щит за демокрацията и стратегията на ЕС за гражданското общество*

⁴¹ Комисията публикува първата си *препоръка за справяне с транспортната бедност* през май 2025 г. В нея се подчертава жизненоважната роля на транспорта за насърчване на икономическото развитие, благосъстоянието и социалната справедливост чрез подкрепа за достъпа до качествени работни места, включително за хората, изложени на риск от бедност и социално изключване, и някои уязвими групи от обществото, както и неговият принос за повишаване на справедливостта и солидарността между поколенията.

политиката в областта на океаните и водите, устойчивите продоволствени системи и биоикономиката. В предстоящата платформа на ЕС на заинтересованите страни в областта на устойчивостта на водните ресурси е предвидено специално място за младежки представители в съответствие със *стратегията за устойчивост на водните ресурси*.

Цифровата трансформация и появата на изкуствения интелект (ИИ) представляват ясни възможности за Европа да повиши благосъстоянието на своите граждани, да насърчи устойчивите иновации, да укрепи европейската научна система и да засили своята конкурентоспособност. В това отношение дават принос инициативите на ЕС в областта на цифровите технологии и уменията, като те подкрепят цифровата грамотност, справедливия преход на пазара на труда и отговорното използване на ИИ по начини, които ще бъдат от решаващо значение за изграждането на утрешната работна сила. ЕС също така изгражда благоприятна екосистема за насърчаване на революционни иновации в нови технологии като ИИ, невротехнологии и квантови технологии, които са ориентирани към човека, етични и основани на права⁴². В тази връзка справедливостта между поколенията в цифровата ера изисква да се гарантира широк достъп до цифрова инфраструктура, приобщаващо развитие на умения във всички възрасти, и особено за възрастните хора, както и ориентирано към човека внедряване на ИИ и иновации, които разширяват възможностите, а не засилват разделенията⁴³. В съответствие с това Комисията стартира пилотна програма за безвъзмездни средства в малък размер за проекти за обучение по медийна грамотност между поколенията.

Космическите технологии са в основата на достъпа до основни услуги, икономическия растеж и устойчивостта на околната среда. Понастоящем космическата област става все по-претоварена, което увеличава рисковете за нашите космически активи и сигурност. Инициативи като *Законодателния акт на ЕС за космическото пространство и визията за космическата икономика* са от ключово значение, за да се гарантира, че космическото пространство е безопасно, сигурно и устойчиво за бъдещите поколения.

... постигане на въздействие чрез действия на местно и световно равнище

Справедливостта между поколенията е особено осезаема там, където достъпът до поминък, активи и възможности е изложен на риск. В земеделието, рибарството и селскостопанските сектори застаряването на работната сила и високите бариери за навлизане на пазара застрашават дългосрочната жизнеспособност. Политиките на ЕС подкрепят обновяването на поколенията чрез подобряване на достъпа до земя и море, финансиране, обучение и трансфер на знания, както и чрез укрепване на селските и крайбрежните райони като места, където младите хора могат да изградят жизнеспособно бъдеще⁴⁴.

⁴² Вж. например *Регламент (ЕС) 2024/1689*, който гарантира, че системите с ИИ са безопасни, надеждни и зачитат основните права, като същевременно насърчават иновациите.

⁴³ Европейският граждански панел по въпросите на справедливостта между поколенията подчерта значението на *установяването на граници за използването на ИИ с цел да се гарантират отговорен достъп, етични стандарти и смекчаване на потенциалните рискове*.

⁴⁴ *Стратегията за обновяване на поколенията в селското стопанство* цели да бъде удвоен делът на младите и новите земеделски стопани, като се гарантира, че селското стопанство продължава да бъде иновативно, конкурентоспособно и устойчиво. Тази цел е в унисон с Европейския граждански панел по въпросите на справедливостта между поколенията, който изтъква значението на укрепването на устойчивото земеделие с увеличена финансова подкрепа от ЕС, както и на продоволствената сигурност и суверенитет. Обновяването на поколенията в работните места, свързани с океаните, ще бъде тема, включена във *Визия 2040 за рибарството и аквакултурите* (2026 г.) и в *синята стратегия за обновяване на поколенията* (2027 г.).

На местно и регионално равнище силните, свързани общности спомагат за превръщането на дългосрочните политики в житейски опит, като подкрепят сътрудничеството между възрастовите групи, засилват приобщаването и намаляват изолацията, особено в контекста на демографските промени⁴⁵, урбанизацията⁴⁶ и неравностойното териториално положение. Достъпът до услуги, мобилността, споделените обществени пространства, местната социална и културна инфраструктура влияят върху това дали хората от различни поколения могат да участват пълноценно в икономическия, социалния и демократичния живот. Действията на ЕС, по-специално чрез политиката на сближаване, подкрепят националните, регионалните и местните органи в укрепването на устойчивостта на равнището на общностите чрез териториални инвестиции, приобщаващо развитие на градските, крайбрежните и селските райони⁴⁷ и подобрен достъп до услуги. Те имат за цел да се гарантира *правото на оставане* и процъфтяване на местата, които хората наричат свой дом.

На световно равнище подходът на ЕС се основава на неотдавнашните многостранни ангажименти. На срещата на върха на ООН за бъдещето ЕС и неговите държави членки одобриха Пакта за бъдещето и Декларацията за бъдещите поколения, в които се подчертава значението на многостранното сътрудничество и насърчаването на основан на правила международен ред, в основата на който стои ООН с цел насърчаването на мира⁴⁸. Последните проучвания на общественото мнение, както и европейските граждански панели показват, че *сигурността и отбраната* на ЕС са сред най-неотложните проблеми за европейците, особено за младите хора. Постигането на стратегическа автономност в ЕС, която осигурява сигурност и мир за неговите граждани, които не биват ограничавани от нестабилност, зависимост и конфликти, е инвестиция за всички настоящи и бъдещи поколения. *Global Gateway*, стратегията на ЕС за външни инвестиции, гарантира, че с дългосрочни инвестиции в държавите партньори се подпомагат цели на публичната политика, основани на справедливостта между поколенията, чрез насърчаване на местните умения, ангажираността на младите хора, професионалното образование и обучение и достойните работни места, като така се допринася за по-екологосъобразни и по-здрави общества и се понижават многоизмерните неравенства. Глобалните действия на ЕС в областта на климата имат за цел мобилизирането на международно сътрудничество за изпълнението на Парижкото споразумение и осигуряването на устойчива околна среда за бъдещите поколения.

Засилването на отношенията с по-широкото съседство на ЕС, както и изграждането на отбранителна готовност и способности чрез инструмента SAFE са инвестиции за мирно бъдеще. Рамки на сътрудничество, като например *Пактът за Средиземноморието*, оказват подкрепа на съвместни инициативи, които насърчават инвестиции в уменията, икономическото развитие, издръжливостта и социалното

⁴⁵ В *инструментария за демографията* от 2023 г. се подчертават рисковете от застаряването на населението на ЕС за неговата дългосрочна конкурентоспособност. В него са съчетават инструментите на ЕС с националните и регионалните политики, за да се даде възможност на всички поколения да осъществят своя житейски избор и потенциал в икономиката и обществото като цяло.

⁴⁶ *Програмата на ЕС за градовете до 2025 г.* укрепва териториалното и градското измерение на политиките на ЕС и рационализира съществуващата подкрепа за градските райони. Освен това мисията на „*Хоризонт Европа*“ за *неутрални по отношение на климата и интелигентни градове* укрепва устойчивостта и иновативността на обществото чрез специалната си насоченост към ангажираността на гражданите и управлението с участието на множество заинтересовани страни.

⁴⁷ За да се гарантира, че селските райони могат да продължат да изпълняват тези основни роли, през 2025 г. Европейската комисия публикува своята *дългосрочна визия за селските райони на ЕС до 2040 г.* През 2026 г. се очакват подобни стратегии за крайбрежните общности и островите.

⁴⁸ Европейският граждански панел по въпросите на справедливостта между поколенията подчерта значението на укрепването на дипломатията и мироопазващата роля на ЕС като основен инструмент за разрешаване на конфликти.

сближаване в целия регион, като се признава ролята на хората — особено на младите хора — като двигатели на иновациите и споделеното благосъстояние.

Разширяването на ЕС е също така една от най-значимите дългосрочни инвестиции на ЕС. Надеждният, справедлив и основан на заслуги процес на разширяване на ЕС укрепва мира, стабилността и възможностите, както и води до разширяване на перспективите за младите хора както в настоящите държави членки, така и в страните кандидатки и потенциални кандидатки. В този смисъл разширяването е не само геополитически, но и междупоколенчески ангажимент. В съответствие с целите на Комисията страните кандидатки и потенциални кандидатки ще бъдат поканени да участват в действията, представени в настоящата стратегия, заедно с държавите — членки на ЕС, когато това е възможно и осъществимо.

6. Следващи стъпки — сътрудничество за справедливост между поколенията

Справедливостта между поколенията не е отделна политика, а начин на изготвяне на политика, която последователно отчита дългосрочните въздействия и се стреми да гарантира, че взетите днес решения не подкопават, а по-скоро повишават бъдещото благосъстояние.

Постигането на напредък по отношение на справедливостта между поколенията изисква целенасочени и постоянни усилия във времето, а не еднократна реформа. Това изисква итеративни, оценъчни и адаптивни подходи, които могат да се развиват с променящите се нужди, доказателства и обстоятелства и които са заложили в съществуващите процеси на изготвяне на политики.

В рамките на този процес Европейската комисия може да служи за пример, като прилага принципите, които насърчава, и като използва ефективно съществуващите инструменти, за да интегрира по-добре дългосрочните съображения в своята работа. Напредъкът ще зависи от сътрудничеството между институциите на ЕС и с държавите членки, както и от ангажираността на регионално и местно равнище.

Справедливостта между поколенията вече е намерила отражение в редица инициативи, практики и политически решения на ЕС. Настоящата стратегия се основава на тази реалност, като подкрепя по-голяма съгласуваност, видимост и обмен на опит и като насърчава размисъла за това как дългосрочните перспективи могат да бъдат укрепени в съществуващите рамки.

Комисията приканва Европейския парламент и Съвета на ЕС да обмислят, в рамките на съответните си роли, как междупоколенческите аспекти могат да бъдат допълнително взети предвид при изготвянето на политиките. Държавите — членки на ЕС, се насърчават да продължат да мислят дългосрочно при вземането на публични решения, а също и в съответствие с националния контекст и компетентности, както и да повишават осведомеността относно различните аспекти на справедливостта между поколенията.

Чрез укрепването на тези подходи ЕС може да премине от принципи към последователна практика, като подобри капацитета на публичните политики да

балансираат настоящите нужди с бъдещите отговорности и да подкрепят постигането на по-добри резултати за настоящите и бъдещите поколения.